

Levél a szerkesztőséghez.*)

I.

Tekintetes Szerkesztőség!

Tiszteletteljesen kérem, szíveskedjék alábbi soraimat becses lapjában közzétenni:

Kaán Károlynak az Erdészeti Lapok idei I. füzetében megjelent „Levél a szerkesztőhöz“ című sorai, a hozzám számos oldalról jött nyilatkozatok szerint is, azt a benyomást keltették, amit a magyar közmondás ekkép fejez ki: „Másról beszél Bodóné, ha kéri a bor árát“. Mert mi volt a célja a Magyar Erdész mult évi IV. füzetében, a Decrett-ünnepségről irt kritikai méltatásomnak? Bizonyynyal nem más, mint az, hogy a párhuzamba való állításukkal, összehasonlításukkal, vázlatosan körvonalazott történelmi adatokkal és az Országos Erdészeti Egyesület által az 1906. évi december hó 9-én nagyjaink emlékének megörökítéséül is tartott jubiláris ünnepélyen megnyilvánult közérzés alapján kimutassam, kiemeljem azt, hogy a Duschek Ferencz főerdőfelügyelő eszméi és terveinek legfeljebb végrehajtójakép szereplő Decrettnél kártsai között is voltak, akik eredményesen működve föléje emelkedtek! hogy továbbá minden hazafiasan gondolkozó és érző magyar erdész szerintem Kaánnak Decrettre vonatkozó szavaival élve, „*mindenesetre leginkább érdemes*“ „*kiváló*“ erdőgazdaként legelső sorban, sőt csakis a magyar erdészet, a magyar erdészeti irodalom és az Országos Erdészeti Egyesület megalapozóit és megalapítóit: *Divald*, *Wagner* és *Bedőt* kell hogy „*tisztelje és emléküket minden időkre megállapítsa*“! és hogy végül: ha valaki ép a besztercebányai uradalomban emléket és ünnepeltetést érdemelt, az indokoltan nem lehetett volna más, mint *n. b. e. Divald* Adolf!

Hisz ezek a férfiak önzetlen hazafiak, szaktekintélyek, a meggyőződés emberei voltak! és mégis mi volt jutalmuk, midőn a magyar erdészet megalapozásához fogtak? Az akkori atyáskodó, a nemzeti szellemnek minden téren való fölelevenedését, terjeszkedését és megizmosodását ellenszenvvel kísérő, meggátolni akaró

*) A közölt két újabb nyilatkozattal az Erdészeti Lapok a felek vitáját lezárják.
Szerk.

osztrák kormány Divaldot Ausztriába, Eisenerzbe; Wagnert Nagybányára helyezte át; Bedőt pedig, ki már akkor az Erdészeti Lapok szerkesztésénél és az erdészeti műszótár összeállításánál tevékeny részt vett, Temesvárra az akkori szerb vajdaság székhelyére rava-szul *napidijas* erdészjelöltté nevezte ki, holott Selmece-re avagy Kolozsvárra *dijtalan* erdészjelöltkép való alkalmaztatását kérte avégből, hogy így a közelből sikeresebben fejthesse ki munkás-ságát a magyar erdészet és szakirodalom érdekében.

Mert jegyezze meg Kaán, hogy a nemzet tiszteletére érdemet szerzett férfiak emlékének megörökítésénél nem alárendelt kérdés az: hogy azok a maguk tudását és érzésüket a nemzet fiai elméjébe és szívébe átplántálták-e avagy nem! Mert „Nyelvében él a nemzet“. Az elég tetemes állami költséget és áldozatot igényelt Decrett-ünnepséget pedig ebből a nézőpontból is kell ám bírálni! Ugy érzem, hogy nekem, ki a kameralisták életét és a magyar erdészet mezején előfordult eseményeket egy félszázadot meghaladó idő óta ismerem és figyelemmel kísérhettem, nemcsak jogom, de kötelességem volt: a Decrett-ünnepségről, — habár annak megtartása után csak $\frac{1}{4}$ évvel is megemlékezve, — a Kaánnak apostolul szolgáló férfiu érdemeit kellő értékükre leszállítani. És felszólalásaimnál nem vezette tollamat sem a lekicsinylés, sem a sértés és diffamálás szándéka, hanem csak az igazságérzet feljajdulása afelett: hogy hova jutott Kaán Károly és a vele együtt gondolkozó egynehány erdész a hazafias érzés szempontjából!

Különben pedig, akik a fenforgó vitának mélyére kívánnak hatolni, ne sajnálják a fáradságot és olvassák el *Tomcsányi* Gyulának az Erdészeti Lapok 1895-iki évfolyama IX., X. és XI. füzeteiben megjelent ily című értékes értekezést: „*A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer ismertetése*“, amely bizonyára bő anyagával Kaánnak is tanulmánya kutforrásául szolgált! És ebben majd megtalálják, hogy ki volt a Duschek Ferenc budai kir. főerdőfelügyelő, az eszmei szerző? Ki az egyik végrehajtójakép szereplő Decrett kamerális erdőmester és mik voltak érdemei? Ki fog továbbá tünni az is, hogy az 1809—1826. években foganatosított vetés és ültetés eredménye 2782 hold 555 ölet tett ki, amely elég távol áll a 6—8000, illetve 20—25.000 kat. holdtól és hogy a feledékenységből Decrettet tulajdonképen Tomcsányi Gy.

ragadta ki és végül, hogy a garammenti erdőgazdáknak valóban tág terük, bőséges alkalmuk és módjuk volt tevékenységük kifejtésére; nem úgy, mint az ország periferiáin működő többi erdőgazdáknak!

Egyébként még úgy hiszem, hogy mindazok, akik Kaán Károly ünnepi beszédét, illetve értekezését olvasták, kétségtelenül eléggé tisztában vannak azokkal a komoly tanulmányokkal, melyeket Kaán Decrett nagyságáért *négy évi fáradságos* munkájával folytatott; és a magyar hazafiúi érzésnek arról az igazi mértékéről is, mely Kaánt és társait vezette!

Budapest, 1914. január hó 24-én.

Rónay Antal
orsz. képviselő.

II.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Nagyon köszönöm, hogy megadta az alkalmat a fentiekre a következőkben azonnal válaszolnom:

Rónay Antalnak, a Magyar Erdész múlt évvégi számában „A Decrett József kamarai erdőmesterről tartott felolvasás kritikai világitásban“ czimmal közreadott, a magyar erdőgazdaság egymást megértő művelőinek tisztult légkörében szokatlan hangu cikkére válaszomat az Erdészeti Lapok 1914. évi I. füzetében adtam meg.

Beigazoltam ott, hogy Rónay tárgyi állításai kivétel nélkül légből kapottak, teljesen alap nélkül valók.

A minden konkrét adat teljes hiányában nyilvánított személyi vonatkozásainak megítélését pedig kartársaim jóízlésére bízom.

Rónay nem érdeklődött az okmányok és nem a velük kapcsolatos gazdasági eredmények iránt és azok ismerete nélkül mond ítéletet! Pedig ezek a perdöntők és emellett nekünk értékes gazdasági emlékek, amelyek további eljárásainkhoz sokoldalu és nagyon fontos tanulságul szolgálnak.

Ujabb állításaira a következő a válaszom:

En tanulmányom zárószavában azt mondom:

„A magyar erdőszet *egy évszázad előtti multjából* kevés, ugyszólván semmi olyan adat nem állott eddig rendelkezésünkre, mely az eljárásainkban kívánatos konzekvenciákhoz pozitív támaszul szolgálna.“

Ezután biztatok másokat is a kutatásra; majd azt írom, hogy Decrett a *régmúlt idők erdőgazdái között . . . stb.* „*leginkább érdemes*“ stb.

Kérem, hogy kerülnek az egy évszázad előtt működött, a rég elmúlt idők erdőgazdái közé Divald, Wagner és Bedő Albert, akiknek működése egy fél évszázaddal, tehát egy emberöltővel későbbben indult meg? Ugy-e bár a valóságban sehogy, a türelmes papíron is csak a Rónay idézte Bodóné segítségével!

A Magyar Erdészben megjelent cikkében Rónay még a leg-határozottabban tagadja, hogy a beszterczebányai uradalomban Decrett idejében bármi érdemes is történhetett. A többek között ezt mondja: „Nem lévén nagyobb használatok, kis terjedelműek voltak a vágások; és *ekkép a felújítások, különösen a mesterséges erdősitések szüksége és lehetősége sem merülhetett fel*“.

Megczáfoltam ezt az adatok egész sorozatáva

Most már így ír: „a garammenti erdőgazdáknak valóban *tág terük, bőséges alkalmuk és módjuk volt tevékenységük kifejtésére*“.

Szüksége volt erre a kijelentésre, mert Tomcsányinak „A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer“ című munkájában — amelyre a multkori válaszomban volt szerencsém fölhipni az ő szives figyelmét — talált oly adatot, mely ütő-kártyául kínálkozik.

„Ebből a munkából“ — így ír lelkendezve — „ki fog tűnni, hogy az 1809—1826. években foganatosított vetés és ültetés eredménye 2782 hold 555 négyszöglet tett ki, amely elég távol áll a 6—8000, illetve 25.000 kat. holdtól!“

Nagyon megörlöhetett e számadatnak, mert nem nézett jobban körül! Pedig erről a 2782 hold és 555 négyszögölről *részletes táblázatot találhatott volna az én munkámban és találhatott volna magyarázatot is!*

A kérdéses 2782 holdat ugyanis 1809-től, helyesebben 1812. évtől 1826-ig, vagyis a Decrett vezető állásban eltöltött szolgálata alatt (1812—1837) eltelt 25 esztendőnek*) küzdelmesebb *első felében*, a sok kísérletezést is igényelt első 14 esztendőben fásították be, a *többit* (4—5000-et) *pedig a további 11 év alatt*.

*) 23 évig volt Beszterczebányán az erdőhivatal élén, előtte Breznóbányán erdőbíró.

A hivatkozott 25.000 kat. hold pedig, amelyről cikkére adott válaszómban elég világosan szólok, *nem kopárfásításra, hanem az egész uradalomban 23 év alatt természetes uton felújított területre vonatkozik!* Ezt a két nagyon ellentétes fogalmat Rónay csodálatosképen mindkét cikkében összetéveszti. Pedig én neki válaszómban erre a fogalomzavarra nézve idézetekkel kapcsolatos igen részletes magyarázatot adtam, hozzáfűzvéen kétséget kizáró világos szavakkal, hogy „Decrett a beszterczebányai erdőigazgatóság kerületében teljesített hosszú szolgálata alatt természetes uton újította föl azt a 20—25.000 hold erdőt, amely javarészt éppen manapság tárgya a beszterczebányai erdőigazgatóság főhasználatának és kútforrása milliós jövedelmeinek“.

Nem lévén immár semmiképpen kétségbevonható a beszterczebányai uradalomban abban az időben teljesített nagyarányu munka, Rónay előtérbe tolja Duscheket! Azt állítja, hogy mindaz, ami a beszterczebányai uradalomban történt, az a budai főerdőfelügyelő munkája. Aki nem hiszi, olvassa el Tomcsányi cikkét. Abból szerinte megállapíthatja bárki, „hogy ki volt Duschek, az eszmei szerző, és ki az egyik végrehajtó!“

Én megkimélem a szives olvasót az utánkereséstől, idézem szósz szerint Tomcsányi munkájából azt, amit e viszonylatról mond, a következőkben:

„A kamarai erdők sok helyen rendkívül ki voltak pusztítva, az újbóli erdősülés céljából igen sokszor még magfák sem hagytak. Ugy hogy ezen kopár területek beerdősítése csakis mesterséges uton vált lehetségessé. És habár a mesterséges felújítás elkerülhetetlenségére az illetékes körök figyelmeztetve lettek, még sem lehetett reményleni, hogy ezen tetemes, de egyuttal szokatlan költség engedélyeztessék. Hogy pedig a mesterséges felerdősítést mégis már nemsokára alkalmazni lehetett, az *Decrett József beszterczebányai erdőmester fáradhatatlanságának és az erdészeti tudomány iránti érdeklődésének köszönhető*, aki jól tudva, hogy a bányászok által kormányzott kerületben *egymaga* erdészeti reformokat keresztül nem vihet, *messzire menő terve* megvalósítására Duschek Ferencz főerdőfelügyelőt *megnyerni* igyekezett, s ez sikerülvén, benne hathatós és befolyásos *pártfogóra* talált.“

Mindebből talán mégis csak világos, hogy az eszmei szerzőt és

a szép eszmék végrehajtóját *egy személyben és nem* Duschek Ferenczben találhatjuk fel!

Erről a Duschek Ferenczről, aki különben — mint azt tanulmányomban részletesen megírom — az akkori idők erdészetének egyik jelentékeny és tevékeny munkása volt, azt tudjuk, hogy amikor 1807-ben a négy főerdőfelügyelői állást szervezték, őt Budára nevezték ki főerdőfelügyelővé, s hogy még ebben az évben a Majláth-Drevenák-féle királyi bizottsággal bejárta a besztérczebányai uradalmat.

Miután pedig abban az időben az ilyen hivatalos ut nyomai — éppen annak nagy jelentősége révén — az iratokban éveken át feltalálhatók, világosan megállapíthatjuk, hogy Duschek az 1813. év végéig járt ugyan még kétszer a besztérczebányai uradalomban; de az 1814. évtől kezdve, vagyis *az alatt a 23 év alatt, míg Decrett József állott a besztérczebányai uradalom erdészetének az élén, ott Duschek Ferencz egyetlen egyszer sem fordult meg.*

Ezen állításomat Duschek Ferencznek 1820-ban sajátkezűleg írt, s eredetiben rendelkezésemre jutott élettörténetéből a következő részlet is teljesen igazolja:

„Kivülem még másik két főerdőfelügyelőt neveztek ki egy időben.*) Az egy év előtt meghalt Malaspina József grófot Kassára és a másfél év előtt nyugalmazott Kalina Tamást Temesvárra.

Az első állását teljesen megrongált egészségi állapottal foglalta el, a másikat a bánáti klíma viselte úgy meg, hogy a kir. udvari kamara az adott nehéz körülmények között a két kerület fontosabb ügyeit is nekem osztotta be, sőt amellet reám háritotta azt a föladatot is, hogy a Magyarország, Horvát- és Szlavonországok minden részeiben fekvő uradalmi és bányászati, valamint a szabad királyi városok és a rendezett egyházi alapok tulajdonában levő erdőbirtokokat beutazzam és a fontosabb bizottsági tárgyalásokban részt vegyek. Így történt, hogy *állásom elfoglalása óta* a fontosabb erdészeti ügyek intézését csak a legnagyobb megerőltetéssel és önfeláldozással, s családi ügyeim teljes elhanyagolásával intézhetem maig“.

Az egykori iratokból történt előbbi megállapítás mellett ez az idézet is igazolja a fenti tényt és főleg azt, hogy amikor az egész

*) Ebből az tűnik ki, hogy a szervezett 4 főerdőfelügyelői állásból csak 3-at töltöttek be, vagy hogy az eredeti tervtől eltérve végleg csak 3 állomást szerveztek.

ország közvagyonot képező erdőségeinek felügyelete teljesen lekötötte idejét, Duschek az akkor csak kocsin történhető utazások körülményessége mellett már idő híján sem igyekezett abba az uradalomba, a melyben az erdészeti ügyek vezetésével az annyira elismert egyéni tulajdonai révén, s többek között az ő javaslatára Decret József bízott meg.

Különben a dolgok teljes tisztázása céljából nem lesz talán érdektelen fölemlítenem, hogy a rendelkezésemre jutott eredeti gyászjelentés szerint Duschek Ferencz budai főerdőfelügyelő szervi agybjában 4 havi súlyos szenvedés után *már 1826. május hó 20-án kiszervenvedett.*

Tehát Rónay egy negyedszázados igen jelentős munkásság kiváló eredményeit másra és olyan, bár szintén nagyon érdemes szakemberre háritja, *aki ezen idő alatt abban az uradalomban meg sem fordult! Aki már nem is élt, amikor Decret az uradalom erdészetének élén eltöltött negyed század második felében a legjelentősebb sikereit aratta!*

De ez neki mindegy! Mégis ezé minden siker, és amellettszerinte Duschek, aki idegenből származott Magyarországra, abból a korból az egyedüli önzetlen hazafi.

Miért, nem tudni, de nem az a magyar hazában született és működött Decret József, aki egész életét a munkának szentelte, aki a magyar államnak annyi milliós vagyont konzervált, a magyar erdészetet annyi értékes tapasztalattal, becses tanulsággal gazdagította. Akinek egyéni kiválóságait székhelyi gróf Majláth József, a m. kir. udvari kamara elnöke és a többi királyi biztosok elismerő módon kiemelték, akit Serényi János gróf lelkesen támogatott működésében! Aki unokaöccsét, Huszár Adolfot, a Petőfi és Deák szobrok megalkotóját házába fogadta és támogatta a boldogulás útján, akit egy megye, sőt az egész Felvidék társadalma a legnagyobb tisztelettel övezett körül.

És mert a száz év előtt annyi sikerrel működött e jóra való kartársunk emlékét megbecsüljük, megörökítjük, hazafiatlan vagyok én is és hazafiatlanok „társaim“!

Kik ezek? A mai magyar erdészetnek azok a vezető egyéniségei, akik az emlékre való adakozáshoz a fölhívást kivülem aláírták, azok a sok százan, akik a gyűjtő iveken olyan tiszteletre méltó

telkesedéssel adakoztak, avagy mindazok, akik a felsőszarvasi szép avató-ünnepélyen résztvettek?

Nem tudni! De ne is kutassuk! Ő azt jelenti ki mindezek után, hogy felszólamlásánál nem vezette tollát sem lekicsinylés, sem sértés és diffamálás szándéka, „csak az igazságérzet föl-jajdulása!”

Ilyen természetellenes jelenség fellett legjobb, ha további szó nélkül és végleg napirendre térünk!

Budapest, 1914. évi február hó 6-án.

Kaán Károly.

KÜLÖNFÉLÉK.

Személyi hírek. A király polyáni *Tuzson* János dr. egyetemi és műegyetemi magántanárt egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá nevezte ki, amivel a budapesti tudományegyetem második növény-tani tanszéke forma szerint is betöltetett. Tényleg ugyanis *Tuzson* dr. már több év óta látja el ezt a tanszéket. *Tuzson* János dr. háromszékmegyei székely családból származik. 1870-ben született. Középiskoláit Nagyszébenben és Budapesten végezte és azután Selmezbányán az erdészeti akadémiát hallgatta 1887—1890. években. Erdészeti gyakorlati szolgálatát a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal és a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében kezdte meg, de az erdészeti államvizsgának 1892. őszén történt letétele után csakhamar (1894. tavaszán) ismét Selmezbányára került mint tanársegéd. Régóta, már középiskolai tanuló korában is, nagy vonzalommal és igen behatóan foglalkozott a természet-tudományokkal, még pedig eleinte különösen ornithológiával. Tanársegéd korában azonban teljesen áttért a botanikára és nagy akaraterejének teljes szívósságával szentelte magát ennek a tudományágnak. Felsőbbsege törekvéseit méltányolva, egy évre Münchenbe küldötte ki, ahol *Hartig* Róbertben klasszikus vezért talált. Ottani tanulmányai alapján visszatérése után, mint az erdészeti kísérleti állomás adjunktusa, a fák anatómiájával, növénypathológiával és mikológiával kezdett foglalkozni se téren való munkálkodása, amely a bükkfa korhadásáról és konzerválásáról írott kitűnő művel érte el tetőpontját,